

เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม
(Focus Group)

<ร่าง>

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2549
ณ โรงแรมปรินซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มิถุนายน 2549

ส ่วน ที่ 2 เอกสารประกอบ

- ① สถานการณ์การพัฒนาและทิศทางการปรับตัว
ของประเทศ
- ② วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ
- ③ การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืน
- ④ การบริหารจัดการทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืน
- ⑤ การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ⑥ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหาร
จัดการประเทศอย่างยั่งยืน
- ⑦ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ
ในระยะแผนฯ 10

② วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนา ประเทศ

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ

1

บทนำ

การทบทวนผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และเปราะบางต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้บทเรียนจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมไทย ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาและดำรงวิถีชีวิตตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยได้อัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ มาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนทัศน์การพัฒนาใหม่ในทิศทางที่พึ่งตนเอง โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง อยู่บนพื้นฐานความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และยึดกระบวนทัศน์การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้ประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพและยั่งยืน ดังนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง¹ เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุนขึ้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

¹ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ยังคงอัญเชิญมาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ

ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการวางแผนพัฒนาประเทศ อาจพิจารณาแยกออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

1.1 แนวคิดหลัก : แนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริการประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

1.2 หลักการ : ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้โดย

ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

1.3 เป้าประสงค์ : ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

1.4 เงื่อนไขพื้นฐาน : ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และเกิดประโยชน์ต้องมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

ประการแรก : จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ประการที่สอง : จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน **คุณธรรม** ความซื่อสัตย์สุจริตและความรอบรู้ที่เหมาะสม ในการดำเนินชีวิต

ประการที่สาม : จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจคนในชาติให้ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน **มีความเพียร** มีสติ และความรอบคอบ

โดยสรุป การพัฒนาประเทศตามแนวคิด “**เศรษฐกิจพอเพียง**” จึงเป็นการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน **ทางสายกลาง ยึดหลักการพึ่งตนเอง**ก่อนไปพึ่งคนอื่น สร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างระบบภายในประเทศที่ **คำนึงถึงความเป็นธรรม** ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่ไปกับการปรับตัวเข้าสู่โลกาภิวัตน์อย่าง **รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมี**

ศักยภาพแข่งขันได้ โดยดำเนินการอยู่บนพื้นฐาน**ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล** ด้วยการอาศัย**ความรู้** รอบคอบและระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติทุกระดับมีสำนึกใน**คุณธรรม** จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญาและความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความวิริยะอุตสาหะและความรอบคอบ อันจะเป็น**ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี**ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นำไปสู่การดำเนินวิถีการพัฒนาที่สมดุลและสร้างความสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

สำหรับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี **“คนเป็นศูนย์กลาง”** ก็คือกระบวนการพัฒนาสู่ความพอเพียง กล่าวคือเป็น **“การพัฒนาที่เอาคนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงทุกมิติของคุณค่าความเป็นคน และการอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”** อันเป็นการพัฒนาเชื่อมโยงคนเข้ากับองค์ประกอบของวิถีชีวิตทั้งหมดทุกมิติอย่างบูรณาการ คือ ตัวคนและจิตใจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความเป็นสังคมในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต่างก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางธรรมชาติแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ กระบวนการพัฒนาดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดการกระจายอำนาจและศักดิ์ศรีให้แก่ทุกกลุ่มชนในสังคม สร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่คนส่วนใหญ่ในชาติ นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในที่สุด

2 วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการปรับตัวของประเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะ 10-15 ปีข้างหน้า พร้อมทั้งมุ่งให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน รวมตลอดทั้งร่วมติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

ผลการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมไทยในเวทีทุกระดับที่ผ่านมา ประกอบกับการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมการพัฒนาประเทศ สามารถนำมากำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ได้ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์ประเทศไทย

มุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ **“สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green and Happiness Society)”** โดยคนไทยมีความรู้คู่คุณธรรม รู้เท่าทันโลก เป็นคนดี มีวินัยและรับผิดชอบ มีความภูมิใจสามารถสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ชุมชนและสถาบันสังคมมีความเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเกื้อกูลภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ สามารถพึ่งตนเองและแข่งขันได้ รวมทั้งมีการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่โปร่งใส เป็นธรรม และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม อันจะเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สมดุล และสร้างความสุขอย่างยั่งยืน

2.2 พันธกิจ

เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ดังกล่าว เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

(1) พัฒนาคุณภาพคนในชาติให้มีความรอบรู้คู่คุณธรรมและสร้างสังคมฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นกำลังปัญญาในการพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวไปกับโลกได้อย่างมั่นคงและรู้เท่าทัน มีจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม วิริยะอุตสาหะ ซื่อสัตย์สุจริต และสามัคคีธรรม รวมทั้งเคารพในศักดิ์ศรี คุณค่าและสิทธิความเป็นคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความภาคภูมิใจเอกลักษณ์ความเป็นไทย ร่วมสืบทอดวัฒนธรรมและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาไทยให้นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(2) เสริมสร้างความเท่าเทียมและความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม รวมพลังเป็นเครือข่ายการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มุ่งคงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ขณะเดียวกันสร้างสังคมที่เป็นธรรม คนในชาติมีความเสมอภาคในสิทธิและเสรีภาพ มีสุขภาวะที่ดี และมีหลักประกันความมั่นคงทางสังคม ตลอดจนลดเงื่อนไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เพื่อสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคมไทยและกับสังคมโลก

(3) ปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจให้แข็งแกร่ง มั่นคง แข่งขันได้และเป็นธรรม ที่เน้นการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีคุณภาพ แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีการกระจายการพัฒนาอย่างเป็นธรรม เป็นการปรับโครงสร้างการผลิตระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการสู่การผลิตบนฐานความรู้ ที่เน้นกระบวนการผลิตที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าเพิ่มควบคู่กับการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ พลังงาน องค์ความรู้ และกลไกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อกระจายความเจริญและรายได้

(4) ดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มุ่งให้ชุมชนมีองค์ความรู้และภูมิคุ้มกัน มีสิทธิในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากร มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์คุ้มครองทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เป็นฐานที่มั่นคงในการดำรงวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย สามารถอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสันติและเกื้อกูล

(5) พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลในทุกระดับ มีการกระจายอำนาจ เสริมสร้างประชาธิปไตย บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบต่อสาธารณะ ยุติธรรม มีกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาที่สร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาของคนส่วนใหญ่ในชาติทุกระดับ นำไปสู่สังคมที่มีความสุขบนฐานการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมที่สมดุลและยั่งยืน

3

ทิศทางการพัฒนาประเทศ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวและหันกลับมาให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างระบบต่างๆ ในประเทศให้เป็นภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ โดยมีการบริหารจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งของทุน และใช้ประโยชน์จากทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงหลักบูรณาการในการใช้ประโยชน์จากทุนของประเทศอย่างเกื้อกูลกัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนดังกล่าวให้สามารถเป็นเสมือนเสาเข็มหลักของการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปได้อย่างสมดุล

ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารจัดการประเทศที่อยู่บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล และบูรณาการการมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศได้อย่างยั่งยืน

3.1 ทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การสะสมทุนและการใช้ประโยชน์จากทุนของประเทศในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดการพัฒนาและกระจายผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มและทุกระดับในชาติ จะเป็นการสร้างรากฐานความมั่นคงของประเทศ ทั้งด้านความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศที่สามารถพึ่งตนเองและมีความสมดุลมากขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวที่พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทันในทุกสถานการณ์

ทุนของประเทศอาจจำแนกที่สำคัญได้เป็น 3 ทุน ประกอบด้วย ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสนับสนุนพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาประเทศมาช้านาน แม้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญเมื่อปี 2540 สังคมไทยก็ยังคงดำรงอยู่ได้เนื่องจากมีทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอีกมากมายที่ทำหน้าที่เป็นตาข่ายรองรับให้ประเทศสามารถรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้

สศช. จึงได้สังเคราะห์ความรู้และแนวคิดเรื่องทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากแหล่งความรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับการระดมความคิดเห็นจากเวทีต่างๆ แล้วได้ประมวลสรุปความหมายและองค์ประกอบของทุนดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศ ดังนี้

(1) **ทุนทางสังคม** เกิดจากการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย โดยผ่านระบบความสัมพันธ์ในองค์ประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังในชุมชนและสังคม

ทั้งนี้ องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านดังกล่าว เป็นสินทรัพย์สำคัญของสังคมไทยที่เกิดจากการสั่งสม ปรับเปลี่ยนต่อยอด พัฒนาและสร้างขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันอาจลดน้อยลง หรือหมดสิ้นไปหากการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำสลายลง

(2) **ทุนทางเศรษฐกิจ** หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นในรูปของสินทรัพย์ทั้งที่มีตัวตนและที่ไม่สามารถจับต้องได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถใช้ในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและเป็นเครื่องมือแสดงสิทธิเรียกร้องและการผูกพันระหว่างภาคเศรษฐกิจหรือบุคคล ทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับ

โดยทุนทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ทุนทางกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนที่ไม่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพ แต่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ได้ในอนาคต และแรงงานทรัพยากรมนุษย์

(3) **ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ทั้งที่ใช้แล้วหมดไปหรือมีปริมาณไม่หมดสิ้น อันให้ประโยชน์โดยตรงในรูปของปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ น้ำ อากาศ แสงอาทิตย์ ดิน ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพและสินแร่ เป็นต้น และการให้ประโยชน์ทางอ้อมในรูปของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต รวมทั้งการดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ คุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ ปริมาณของเสียที่หลีกเลี่ยงจากการผลิตและการบริโภคที่จะไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต รวมตลอดทั้งสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและควรค่าแก่ความภาคภูมิใจไปจนถึงชนรุ่นต่อไป เช่น ศิลปกรรม โบราณสถาน เป็นต้น

3.2 การบริหารจัดการทุนประเทศสู่ความยั่งยืน

(1) การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อให้ “สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน บนฐานของความพอเพียง เป็นธรรมและเป็นไทย” จึงได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้เข้มแข็งและนำมาใช้ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

(1.1) **การพัฒนาคนให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่สังคมฐานความรู้** โดยมุ่งพัฒนาคนทั้งด้านจิตใจ สุขภาพ และความรู้ให้มีศักยภาพ ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาวะที่ดี พร้อมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดย

1) **การพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม** โดยสร้างคนดีด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสืบค้นคนดีในสังคมและเชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และสังคม มุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีพฤติกรรมที่ดีงาม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม กตัญญู เอื้ออาทร มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร รวมทั้งปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2) **นำนวัตกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการมาปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน และสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่คนทุกช่วงวัย** ให้มีทักษะพื้นฐานทั้งในระบบการศึกษาและในชีวิตประจำวัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการประกอบอาชีพตามศักยภาพ

3) จัดระบบการเรียนรู้ทั้งความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีการส่งต่ออย่างเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปสู่ระดับวิชาชีพ ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตกำลังคนและพัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะด้านอาชีพ รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะและโอกาสแก่คนยากจนและผู้ด้อยโอกาสในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

4) สร้างเด็กรุ่นใหม่ให้พร้อมทุกมิติทั้งด้านสุขภาพจิต (MQ) อารมณ์ (EQ) สติปัญญา (IQ) ด้วยการออกแบบระบบการศึกษารูปแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สามารถเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการตระหนักในคุณค่าแห่งตน การคิด ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

5) เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรผู้สอนให้มีคุณภาพและมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และขยายสถานการศึกษาให้กระจายทั่วทุกภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมเฉพาะทางที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

6) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจยุคใหม่และการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง

7) การเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน ให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี โดยส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านสุขภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ให้ลด ละ เลิกพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ ควบคู่กับการดูแลสุขภาพ และส่งเสริมการใช้สมุนไพร ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทยในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยในการบริโภคและการประกอบอาชีพ โดยใช้ความหลากหลายทางชีวภาพแทนการใช้สารเคมี ควบคู่กับการพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย เพื่อสร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ และลดการพึ่งพิงทรัพยากรจากภายนอก

(1.2) การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อเตรียมสังคมไทยพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมประชากรทุกช่วงวัยทุกกลุ่มเป้าหมายให้สามารถพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการสร้างระบบ กลไกทางสังคมที่เกื้อหนุนให้คนในสังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีความสุข โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่รอบด้านอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาศักยภาพคน การคุ้มครองทางสังคม การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจ โดย

1) เร่งเพิ่มผลิตภาพแรงงาน รวมทั้งขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและการประกอบการอย่างเป็นระบบและครบวงจร โดยผลิตและพัฒนากำลังคนตรงกับความต้องการของภาคการผลิต ควบคู่ไปกับการพัฒนาให้มีความรู้เชิงสหวิทยาการทักษะในการสร้างนวัตกรรมและการประกอบการ การสนับสนุนการออมอย่างต่อเนื่องและผูกพัน และมีความปลอดภัยในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

2) เสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคม มีรายได้เพียงพอ มีความอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดี และรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดี โดยเสริมสร้างสัมพันธภาพของครอบครัว การอยู่ร่วมกันของคนหลายวัย และเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร และการได้รับการบริการทางสังคมของรัฐทั้งด้านการศึกษา สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นฐานการผลิต ดูแลรักษาและเฝ้าระวังทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการจัดระบบการเรียนรู้ของชุมชน และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง และเชื่อมโยงขยายเครือข่ายสู่เศรษฐกิจนอกชุมชนและมุ่งสู่ระดับสู่สากลตามศักยภาพความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนใช้ข้อมูลชุมชนในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการแผนชุมชน

4) พัฒนาบทบาทของสถาบันศาสนาและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้น โดยพัฒนาบุคลากรทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมความร่วมมือของสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัวในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การปลูกฝังค่านิยม จิตสำนึก และการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ

5) ส่งเสริมธุรกิจเอกชนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา โดยสนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ สอดแทรกไว้ในสินค้าและบริการอย่างสร้างสรรค์ และมีบทบาทร่วมในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างอาชีพและเพิ่มการจ้างงานในท้องถิ่นและพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งสนับสนุนและริเริ่มกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างทุนทางสังคม เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม เป็นต้น

6) เพิ่มบทบาทของสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสร้างสรรค์ต่อสังคมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างกระแสให้เกิดการรับรู้และความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับสากล การจัดสรรพื้นที่สื่อทุกประเภทในการสะท้อนเนื้อหาที่เป็นประโยชน์จากหลากหลายทางวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่ดีงาม ควบคู่กับการรณรงค์สร้างกระแสด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ครอบครัวอบอุ่น ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เชิดชูบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี

7) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทย โดยสร้างระบบการคุ้มครองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม และสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ อย่างมีส่วนร่วม ควบคู่กับการปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

(1.3) ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งบำรุง รักษา ฟื้นฟู วัฒนธรรมไทยที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ทั้งเป็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้คงอยู่และสืบสานสู่คนรุ่นต่อไปและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตตามวิถีไทย สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ และดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย

1) เสริมสร้างวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต จารีตประเพณีที่ดีของสังคมไทย ที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม

2) สืบสานศิลปกรรม เอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและพัฒนาโบราณสถาน โบราณวัตถุให้เป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) จัดระบบการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ทุกระดับเพื่อการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ โดยส่งเสริมให้ปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ผ่านศูนย์การเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน และสนับสนุนการวิจัยพื้นบ้านเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับความรู้ที่หลากหลายของแต่ละพื้นที่

4) พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาและนำวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ มุ่งผลักดันให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

» **ภาคประชาชน** เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเพิ่มทุนทางสังคมให้สอดคล้องกับโอกาส ศักยภาพ และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ เป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ

» **ภาครัฐ** ต้องมีบทบาทในการเชื่อมโยงการพัฒนาทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติให้เกื้อหนุนการพัฒนาประเทศ

» **ภาคเอกชน** มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นหุ้นส่วนของสังคม ด้วยการจัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร และมีบทบาทในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

» **สื่อ** ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เป็นแกนรับฟังความคิดและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน บุคลากรสื่อควรมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

» **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** จัดสรรทรัพยากรในการลงทุนด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและเชื่อมโยงกัน สนับสนุนกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีการพัฒนาในท้องถิ่นอย่างครบวงจร รวมทั้งพัฒนาศักยภาพและทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

» **นักวิชาการ/สถาบันการศึกษา** ทำการวิจัยร่วมกับชุมชนโดยชุมชนเป็นนักวิจัยหลัก เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ สร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชนของตนเองและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกิดรายได้แก่ชุมชน

» **ประชาสังคม** มีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างทางเลือกการพัฒนา และส่งเสริมภาคีการพัฒนาให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

» **สถาบันศาสนา** มีบทบาทในการปลูกฝังทัศนคติและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิต ส่งเสริมความร่วมมือในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึก และสืบสานประเพณี รวมทั้งเป็นศูนย์รวมเชื่อมโยงสายใยของคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และประเทศ และเป็นหลักในการสร้างสันติสุขของการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

(2) การบริหารจัดการทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ มีคุณภาพ โครงสร้างการผลิตมีการเพิ่มคุณค่าบนฐานความรู้และความเป็นไทย และมีการกระจายผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) การบริหารเศรษฐกิจมหภาคเพื่อรักษาเสถียรภาพ เอื้ออำนาจต่อการปรับโครงสร้างการผลิต และกระจายผลประโยชน์จากการขยายตัวอย่างเป็นธรรมในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1) **ด้านการเงิน** ดำเนินนโยบายการเงินที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว การสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งของสถาบันการเงินภายใต้บรรยากาศทางการเงินที่มีการแข่งขันมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้สถาบันการเงินไทยมีการดำเนินงานที่ประสิทธิภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสของการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และโครงสร้างของระบบการเงินที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ระบบสถาบันการเงินมีความมั่นคง การเพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานรากให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชน เศรษฐกิจฐานราก และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และการกำกับดูแล ที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายบทบาทของตลาดทุนให้เป็นทางเลือกในการลงทุนและการระดมทุนได้ทัดเทียมกับระบบธนาคาร

2) **ด้านการคลัง** เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารรายจ่ายงบประมาณแผ่นดิน โดยพัฒนาฐานข้อมูลการคลังสาธารณะของประเทศ (Consolidated public sector account) จัดทำกรอบการใช้จ่ายภาครัฐระยะปานกลาง (Medium-term expenditure framework) ปฏิรูประบบประกันสังคมและระบบบำเหน็จบำนาญเพื่อลดภาระของภาครัฐในอนาคต และจัดระบบกองทุนและเงินทุนหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน การปรับโครงสร้างภาษีให้สอดคล้องกับแนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนขยาย

bracket ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้สอดคล้องกับขนาดของเศรษฐกิจและรายได้ประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป และการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่นเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และกำหนด tax assignment ที่สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีรายได้ของตนเอง

3) ด้านการออม สร้างฐานรายได้ที่มั่นคงสำหรับประชาชน โดยแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดในแผนฯ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับออม การพัฒนาระบบการออมระยะยาว การพัฒนาระบบการออมเพื่อการชราภาพสำหรับแรงงานนอกระบบ การส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการออม และมีวินัยในการใช้จ่าย

4) ด้านการดำเนินนโยบายการค้า และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ร่วมกับประเทศพันธมิตรในการเจรจา WTO ให้มีการเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร และไม่ให้เกิดความเสียเปรียบ การสนับสนุนภาคเอกชนให้ได้รับประโยชน์จากข้อตกลง FTA และมีกลไกในการลดผลกระทบด้านลบและช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบให้สามารถปรับตัวได้ เพิ่มบทบาทการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบ ACMECS IMT-GT JDS และ GMS และผลักดันความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคให้มีความก้าวหน้าสู่ EAC

(2.2) ปรับโครงสร้างการผลิตให้ผลิตภาพการผลิตและการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศไทยให้สูงขึ้น บนฐานความรู้และความเป็นไทย โดยใช้กระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพการผลิต ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี การไปลงทุนในต่างประเทศของนักธุรกิจไทยเพื่อสร้างผลตอบแทนที่ดี และการสร้างบรรยากาศทางการลงทุนภายในประเทศ ประกอบด้วยแนวทางหลัก ดังนี้

1) ปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร (Food security and food safety) เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลกเป็นแหล่งผลิตไฟเบอร์และวัสดุเพื่อสนับสนุนสาขาอื่นนอกจากการเป็นแหล่งผลิตอาหาร และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรที่มีโอกาสใหม่ เช่น พลังงานทดแทน (Bio-fuel) และสินค้าที่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป

2) ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมให้เป็นฐานการผลิตระดับภูมิภาค/โลก สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง และวางรากฐานให้กับอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพและแนวโน้มที่ดี บนพื้นฐานการสร้างมูลค่าโดยใช้องค์ความรู้/นวัตกรรม

3) ปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ โดยอาศัยความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นไทย เป็นจุดขายสำคัญในการขยายตลาดธุรกิจการท่องเที่ยว พร้อมทั้งขยายฐานการผลิตภาคบริการที่มีศักยภาพ เพื่อสนองความต้องการของตลาดกลุ่มลูกค้าและการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ โดยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวไทย ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อขยายตลาดธุรกิจบริการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ได้แก่ บริการการศึกษานานาชาติ บริการสุขภาพ ธุรกิจค้าปลีก ค้าส่ง บริการทางการเงิน บริการประกันภัย ธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ และธุรกิจภาพยนตร์ไทย เป็นต้น

4) ส่งเสริมการลงทุนและการสร้างบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวย ให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การผลิตบนฐานความรู้และผลิตภาพการผลิตสูง

(2.3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุน ประกอบด้วย

1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ ทั้งการเข้าถึงและการสร้างเครือข่ายการบริการที่มีความครอบคลุมทั่วถึง การลดหรือประหยัดต้นทุนการผลิต การลดต้นทุนด้านเวลาของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน และเพื่อเพิ่มความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ การพัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศให้เชื่อมโยงอย่างบูรณาการ ทั้งเครือข่ายภายในและการเชื่อมต่อไปสู่ต่างประเทศ โดยการพัฒนาระบบการขนส่งเชื่อมโยงหลายรูปแบบ (Multimodal) ระบบการขนส่งสนับสนุน (Feeder) รวมทั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆภายในประเทศ รวมทั้งยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในภาคการผลิตให้เชื่อมโยงถึงกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน และพัฒนาธุรกิจการให้บริการโลจิสติกส์ บุคลากร และกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

2) บริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ การยอมรับและความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ และการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน (Public Private Partnership) และแข่งขันการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น โดยมีการปรับปรุงระเบียบและกฎหมาย ให้มีความคล่องตัวและยืดหยุ่น โปร่งใส รวมทั้งเร่งรัดการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลรายสาขา เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค และกำกับดูแลการแข่งขันที่โปร่งใสและเป็นธรรม

3) บริหารองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งการส่งเสริม การสร้าง การแพร่กระจายและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในเชิงพาณิชย์ และมีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ โดยการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถรองรับกับเทคโนโลยีกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาครู อาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน และการผลิตกำลังคนด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ตรงความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เน้นให้ผู้ที่จบออกมาสามารถปฏิบัติงานได้ทันที รวมทั้งการพัฒนาและผลิตองค์ความรู้และเทคโนโลยี ด้วยการสนับสนุนการพัฒนากระบวนการได้มาซึ่งองค์ความรู้และเทคโนโลยี วิจัยและพัฒนา ตามศักยภาพของคนไทยและนำมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการพัฒนาพลังงานทางเลือก เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าพลังงาน ลดต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประชาชน และลดมลพิษที่เกิดจากการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตและการบริโภคของประชาชน โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8 ของการ

ใช้พลังงานทั้งหมดเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ปริมาณแหล่งสำรองพลังงานของประเทศเพียงพอต่อความต้องการใช้ในระยะเวลา 50 ปี และลดสัดส่วนการใช้พลังงานต่อมูลค่าการผลิตรายอุตสาหกรรม

5) ปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

(2.4) เสริมสร้างศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานราก เพื่อกระจายความเจริญและรายได้ โดยการสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน รายได้ และการออม การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะแหล่งน้ำ คุณภาพดิน ป่าไม้ ให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และสาธารณสุข การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงิน รวมทั้ง การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนและกองทุนต่าง ๆ ในชุมชน การพัฒนาเทคโนโลยีและการบริหารจัดการทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และบริการในท้องถิ่น อาทิ การพัฒนาพันธุ์พืช การออกแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด และปรับปรุงมาตรฐานการผลิต การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน และส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงโดยตรงกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ และการสนับสนุนให้ใช้แผนชุมชนให้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ที่เชื่อมโยงกับกลไกการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นและภูมิภาค รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบอาชีพและธุรกิจรายย่อยที่อยู่นอกระบบเข้าสู่ระบบ และให้การสนับสนุนและพัฒนาธุรกิจที่เข้าสู่ระบบแล้ว

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

» **ภาครัฐ** สร้างความรู้ ความเข้าใจและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล แนวปฏิบัติ และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องชัดเจน รวมทั้งตัดสินใจในทางเลือกของผลประโยชน์ส่วนรวมระหว่างการเพิ่มรายได้จากการผลิต กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

» **สถาบันการศึกษา** เป็นแกนนำชุมชนในการนำทุนและการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยต่อยอด เพื่อรองรับการผลิตและสร้างภูมิคุ้มกันในท้องถิ่น

» **ภาคธุรกิจเอกชน** สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในสถานประกอบการให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

» **ภาคประชาชน** มีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสะท้อนความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรงบประมาณและติดตามการทำงานของรัฐบาล

» **สื่อมวลชน** สร้างระบบการสื่อสารนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการจากภาครัฐสู่ชุมชนในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องและตรงกับข้อเท็จจริง

(3) การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการให้ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ความอุดมสมบูรณ์ เป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และเป็นฐานการดำรงชีวิตของคนไทยให้มีความสุขได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

(3.1) การพัฒนาฐานความหลากหลายทางชีวภาพ

1) **จัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกัน** โดยพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อรวบรวมภูมิปัญญา สร้างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือการวิจัยเพื่อทดแทนการนำเข้า คำนึงทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจากการคุกคามภายนอกโดยเฉพาะจากพันธกรณีระหว่างประเทศและข้อตกลงการเปิดเขตการค้าเสรี สร้างระบบการคุ้มครองสิทธิชุมชนและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายของพันธุกรรมท้องถิ่น

2) **ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน** โดยส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพ สนับสนุนภาคการผลิตและบริการที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการผลิต การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาปุ๋ยชีวภาพจากพืชท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

3) **พัฒนาขีดความสามารถ และสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ** โดยสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่มีการสะสมองค์ความรู้อย่างเพียงพอ ยกย่องมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร สมุนไพร และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และสร้างค่านิยมและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่เป็นจุดแข็งของประเทศ

(3.2) การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

1) **จัดการฐานทรัพยากรโดยส่งเสริมสิทธิและกระบวนการมีส่วนร่วม** มุ่งส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากร ทบทวนนโยบายและโครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของรัฐและการแปลงทรัพย์สินของรัฐให้เป็นของบุคคลและการจัดการทรัพยากรระหว่างประเทศ กำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร สร้างองค์ความรู้และฐานข้อมูลระบบนิเวศและชีวมณฑล

2) **ปกป้องฐานทรัพยากรเพื่อรักษาความสมดุลยั่งยืนของระบบนิเวศ** โดยปฏิรูประบบการจำแนกประเภทพื้นที่คุ้มครอง และจัดระบบการฟื้นฟูฐานทรัพยากรและระบบนิเวศที่สำคัญ

3) **ปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยส่งเสริมการผลิตที่สะอาดในภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรยั่งยืนเพื่อลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร ส่งเสริมการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยให้ภาครัฐเป็นผู้นำ รณรงค์สร้างค่านิยมและเผยแพร่ความรู้ทั้งให้การศึกษาแก่ประชาชนเรื่องการบริโภคที่ยั่งยืน ส่งเสริมประยุกต์ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน รวมทั้งปรับโครงสร้างภาษีเพื่อการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ประกอบการ และส่งเสริมการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต โดยผลักดันระบบประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ ปรับแนวทางและมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กำหนดเขตการใช้ที่ดิน กำหนดตัวชี้วัดผลกระทบต่อสุขภาพ กำหนดทิศทางและจัดระเบียบการเติบโตของชุมชน ลดปริมาณขยะ (Reduce) และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะอันตรายและขยะติดเชื้อ ควบคุมมลพิษจากภาคขนส่ง และปรับปรุงและฟื้นฟูระบบน้ำเสียรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

» **ภาครัฐ** ปรับบทบาทจากผู้ควบคุม สั่งการ มาเป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีบทบาทมากขึ้น บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเอง

» **ภาคธุรกิจเอกชน** ต้องมีการทำธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพด้านนวัตกรรมและการตลาด และสนับสนุนการเงินแก่ชุมชนในการใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

» **องค์กรพัฒนาเอกชน/ภาควิชาการ** เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมวิจัยและพัฒนากับชุมชน และร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการภาครัฐ

» **ประชาชน/ชุมชน** สรรวจปรับปรุงตนเองให้มีจิตสำนึก ร่วมในการวิจัยพัฒนา จัดทำฐานข้อมูล เรียนรู้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มพูนความรู้เดิม รวมถึงทำความเข้าใจเรื่องสิทธิชุมชน เสริมสร้างบทบาทผู้นำชุมชน เข้าร่วมบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ

» **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** สร้างองค์ความรู้ เพิ่มบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

» **ภาคการเมือง** ต้องสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์ที่โปร่งใส ไม่ใช้อิทธิพลแทรกแซง สนับสนุนการนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ในแนวทางที่โปร่งใสอย่างจริงจัง

» **สื่อมวลชน** ผลิตสื่อที่สร้างสรรค์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน

ทิศทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในระยะยาวอีก 10 - 15 ปีข้างหน้า จะต้องมุ่งพัฒนาในขั้นตอนสร้างความสมดุล เท่าเทียม และเป็นธรรม ความหลากหลายในสังคม ทั้งในเชิงความคิด วัฒนธรรม และประเพณี โดยมีแนวทางการพัฒนาหลัก ดังนี้

(4.1) สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพ ลดการบังคับควบคุม คำนี้ถึงความต้องการของประชาชนและทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา ด้วยการปรับบทบาทโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

1) ภาครัฐ ควรต้องปรับบทบาท จากผู้ดำเนินงานเองไปสู่การอำนวยความสะดวก รวมทั้งกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ชุมชน ท้องถิ่นมากขึ้น

2) ปรับปรุงโครงสร้างภาคราชการให้คล่องตัวพัฒนาระบบราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาคให้มีสมรรถนะสูง และปรับโครงสร้างระบบบริหารราชการให้คล่องตัว โดยกำหนดรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมกับการกิจ พัฒนาคุณภาพการให้บริการที่รวดเร็วทันสมัย โปร่งใส ลดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคและไม่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ

3) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น จะต้องพัฒนาศักยภาพและกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารทั้งงานบุคคลและการคลังของตนเอง เพื่อจัดบริการสาธารณะและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ และเปิดโอกาสให้ประชาชน และภาคส่วนอื่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง เพื่อสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริตคอร์รัปชัน

4) ปรับโครงสร้าง กลไก และกระบวนการจัดสรรทรัพยากร เพื่อเพิ่มบทบาทของภูมิภาคและท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะให้ตรงกับสภาพปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดย 1) ปรับปรุงระบบงบประมาณแผ่นดิน โดยเปิดโอกาสให้เป็นหน่วยที่สามารถเสนอขอและได้รับการจัดสรรงบประมาณได้โดยตรง และกำหนดให้มีการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มต้นจากจังหวัดที่มีความพร้อมก่อน 2) ปรับกระบวนการบริหารพัฒนาของหน่วยราชการทุกระดับ ภายใต้หลักการที่ยึดพื้นที่ – การกิจ – การมีส่วนร่วม 3) การปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา รวมทั้งให้มีกระบวนการตรวจสอบการใช้กฎหมาย

(4.2) เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน/ประชาสังคมในการบริหารจัดการประเทศ ให้เกิดกระบวนการธรรมาภิบาลในการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรม สร้างความสมดุลและเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตรวจสอบภาครัฐให้โปร่งใสและลดการทุจริตประพฤติมิชอบใน

ภาคราชการ ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับและการไว้วางใจกัน โดยสร้างโอกาสและปรับกระบวนการให้ภาคีภาคประชาชน/ประชาสังคมมีส่วนร่วมและ สามารถเข้าถึงการกำหนดกติกา หลักการ และแผนงานโครงการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่ภาคประชาสังคม เพื่อถ่วงดุลอำนาจภาครัฐ พร้อมทั้งพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกที่มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมให้เข้มแข็ง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกตรวจสอบสาธารณะ เช่น สื่อ องค์กรเอกชนและภาคประชาสังคม นักวิชาการ เป็นต้น

(4.3) ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล จัดให้มีกฎ ระเบียบ และสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เข้าร่วมในกระบวนการ **“บรรษัทภิบาล”** เพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ผู้ลงทุนรายย่อยมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารธุรกิจ มาตรการส่งเสริมกรรมการและผู้บริหารรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และผู้บริโภคมากขึ้น พร้อมไปกับส่งเสริมสถาบันวิชาชีพให้มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาล และรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้ธุรกิจเอกชน ผู้บริหาร/กรรมการ ผู้ถือหุ้น ตลอดจนประชาชนทั่วไป รู้ถึงประโยชน์ในการ **“กำกับดูแลธุรกิจที่ดี”**

(4.4) เสริมสร้างการเมืองที่โปร่งใสและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมไทย โดยส่งเสริมการเมืองให้โปร่งใสสุจริตและชอบธรรมในการใช้อำนาจ โดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมร่วมกันกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง และยึดถือปฏิบัติ ขณะเดียวกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก อุดมการณ์ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้กับประชาชนทุกกลุ่มอย่างจริงจังต่อเนื่อง ส่งเสริมผู้นำในสังคมทุกระดับยึดวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย ควบคู่กับการวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยทางตรงแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้มากขึ้นโดยเพิ่มอำนาจแก่ประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการเมืองให้เข้มแข็ง ความเป็นอิสระอย่างแท้จริง